

Super pectus taum gradieris, & vesceris terra, ut hæc verba significant spiritus in corpora animalia detrusos, præ cibo illo angelorum, terrestribus vesci cibis (a). Quæ tam sunt putida, ut pudeat ea refellere. Quum enim sit certum immensum esse discrimen inter brutorum & hominum animas (ex §. XIX.), id certe factis superque demonstrat, substantias illas diversorum generum esse. Sed, ut cetera omnia omittam, si id ita esset, communio esset juris bruta inter & homines; essetque tam contra naturam, brutum, quam hominem lædere; quod nunc tantum abest ut Christianorum id Scripturæ, ad quas isti appellant, doceant, ut potius aperte dicant, in hominis commodum & servitium facta esse, licereque ea occidere, & in cibum convertere. Scio nonnullos fuisse, quibus persuasum fuerit, non licere brutis vesci, in primis Porphyrium *περι αποχυσ επιφυχων*. Sed id quale sit non est hic dicendi locus.

§. XXIII. Restat ut de eorum dicamus sententia, qui animam hanc mundanam invexerunt, in qua & docti plurimi sunt & eruditi. Mundum universum, aut singulos saltem globos, quos pro totidem mundis habuere veteres, anima quadam mundana, unde ceterarum rerum animæ perpetuo manarent, animatum esse, velut Ægyptiorum, Chaldæorumque vetus doctrina habetur (b). Virgilius elegantissime hanc in quarto Georgicorum explicuit (c): ex veterum enim sententia (quorum philosophiæ erat ille callentissimus) ait,

Deum ire per omnes
Terrasque tractusque maris, celumque profundum,
Hinc pecudes, armenta, viros, genus omne ferarum,
Quemque sibi tenues nascentem arcessere vitam.

Manichæi ipsi, ut agnoscere in eis possis persicam Chal-

(a) Ornavit nuper eam sententiam auctor libelli amulement philosophique sur le langage des Bêtes. Et vide Origenem in *περι αποχυσ*.

(b) Legatur Stanleyus de Philosophia Chaldaica, & Cudworthus in systemate intellectuali.

(c) Virg. xv. Georg. 222.

Chaldæorum, & Zoroastris doctrinam, idem docuisse videntur, auctore Augustino, qui ejus sectæ arcana omnia rimaverat (a). Probatam eam recentibus pluribus orientalibus Persidis, Magolis, Siam, Indorum ex viatorum itinerariis discimus (b). Nec desunt in Europa, quibus idem placuit. Certe Spinozæ & Tolandi doctrina in hoc est posita, ut doceant Deum esse rerum omnium mentem, animam, vitam. Noster ille calaber Thomas Campanella Dominicanus Monachus in *Commentario de sensu rerum*, quem anno 1590. in lucem edidit, dum conatur probare omnibus rebus, omnique, qua circumdamur, extensioni sensum inesse, ab anima ista mundana non admodum abhorreere videtur. Sed animam mundi, qua omnium vita constet, quæque a Deo sit creata, ex Platonis Platoniorumque sententia promovit Henricus Morus (c), Cudworthus (d), præterque alios anglos, Newtonus ipse. In principiis enim *physico-mathematicis* ad finem hunc in modum scribit: *adjicere jam liceret nonnulla de spiritu quodam subtilissimo corpora crassa pervadente, & in iisdem latente, cujus vi & actionibus particula corporum ad minimas distantias se mutuo attrahunt, & corpora electrica agunt ad distantias majores. . . . & lux emittitur, reflectitur, refringitur, inflectitur, & corpora calefacit, & SENSATIO omnis excitatur*. Vide quæ eadem de re scripsimus in disputatione de origine rerum corporearum. Nec vero ab omni veri similitudine abhorret creatam esse a Deo animam, idest substantiam quamdam activam, quæ dum organica quædam corpora, qualia brutorum sunt, permeat, sensum in iis & perceptionem pariat, quæque statis quibusdam legibus, quas ignoramus, in natura agat, ejus vires omnes, motiones, vitam producat, magna æquabilitate perennitate. Esse enim in natura aliquid unde mo-

(a) Lib. 2. de Gen. ad lit. cap. 8. & ep. 74.

(b) Vide la Philosophie des Païens tom. 1. pag. 78. & seqq.

(c) In *Enchiridio & de Immort. anim.*

(d) In *system. intellectuali disputatione de nat. genitrice*. Sed ejus argumenta oppido sublesta censuit Mosheimius ad §. 2. ejus diff. not. 1.

motiones rerum corporearum, eorumque vires activæ, plantarum vegetationes, seminum, ovorumque fecundationes, animantium generationes prodeant, indubium est. Sunt qui hæc *aversos* a Deo provenire opinantur, naturamque istam activam nihil esse aliud, quam Dei ipsius voluntatem rentur. Sed cur non id ope huius animæ mundanæ efficere Deus possit? Nihil video, quod aut rationi, aut religioni, ea si doctrina statuat, officiat. Sed præstat de re tam incerta nihil, quam inconditum aliquod, minusque probatum dicere: nam ego philosophari in rebus occultis concedam omnibus, temere affirmare semper negabo. Ab instituto numquam discedam, & quod præcipio, *epochen* esse philosopho necessariam, ipsum primum omnium perficere oportet: *opinari enim duas ob res turpissimum est* (inquit perspecte Augustinus de utilit. credendi cap. 11.): *quod discere non potest qui sibi iam se scire persuasit, si modo illud disci potest; & per se ipsa temeritas non bene affecti animi signum est.* Quod si qui sunt, qui etiam rem nimium me promovisse affirmant, ii sciant, non me ignorare majora quoque scripsisse & Augustinum Calmetum in Dictionario, & veteres omnes scholæ philosophos, atque theologos (a); & nimium non esse brutis cognitionem eorum, quæ circa sensum sunt, quibusve eorum vita indiget, concedere, quam & sensus hominum communis, & experimenta omnia iis vindicant. Quid quod non defuerunt veteres aliquot Patres, qui syllogismos quoque brutis tribuerunt? veluti BB. Basilius (b) & Ambrosius (c): Lactantius vero scripsit & sola religione nos a brutis distare (d), &

lis

(a) *Animas brutorum non esse materiam, sed formas, est doctrina S. Thome 1. p. q. 85. & 1. v. in corp. & omnium scholasticorum.*

Discrimen est, quod animæ brutorum non sunt substantiæ: humanae sunt. Igitur illæ extinguantur cum corpore, non ora. Idem ibid. art. 2. & 3.

(b) *Basil. Magn. homil. 8. & 9. in Hexaem.*

(c) *Ambros. lib. 4. cap. 4. Hexaem.*

(d) *De ira cap. 17.*

rationem brutis & hominibus datam (a). Qui fortassis oratoria libertate ita pronunciarunt: alioquin eos probare non possumus, quando Scriptura *nullum esse in brutis intellectum docet*, & experimenta ipsa demonstrant. Interim efficitur saltem, ne nos homines ventustatis incuriosi temeritatis tam facile damnent, ubi ea resciverint. Ceterum Cartesiani qui argumento a religione desumpto veterum adgrediuntur opinionem; ii profecto ignorant, nullam esse doctrinam, quæ magis *materialissimum* foveat, quam, quæ ab iis nudius tertius in philosophiam inducta est: quod diserte agnovit Cudworthus in syst. intell. cap. 1. 35. nam si tot mirandas brutorum operationes solus efficit mechanismus, atque a brutis ad homines brevis est, ut nostris cincedis videtur, gradus; in eam etiam atque etiam indurabunt animi pravitatem, & hominem meram esse machinam (b). Videant igitur quam rem agant.

Nos,

(a) *Lib. 3. Instit. cap. 10. Ejus hic integrum subjiciam locum, quo lectionis fastidientibus morem geram. Nam cetera etiam, quæ putantur esse hominis propria, in ceteris quoque animalibus reperiuntur. Cum enim suas voces propriis inter se notis discernunt, atque dignoscunt, colloqui videntur: ridendique ratio apparet in his aliqua, cum demulsis auribus, contractoque rictu, & oculis in lasciviam resolutis, aut homini alludunt, aut suis quisque conjugis & foetibus propriis. Nonne aliquid amoris mutuo & indulgentiæ simile impartiunt? Jam illa, quæ sibi prospiciunt in futurum, & cibos reponunt, habent utique PROVIDENTIAM, RATIONIS quoque signa in multis deprehenduntur. Nam quando utilia sibi appetunt, mala cavent, pericula vitant, latibula sibi parant in plures exitus dispartientia; profecto aliquid intelligunt. Potest aliquis negare illis inesse RATIONEM, quum hominem ipsum sæpe deludant? Nam quibus generandi mellis officium est, cum assignatas incolunt sedes, castra muniunt, domicilia INENARRABILI ARTE componunt, regi suo serviunt; nescio an in his PERFECTA SIT PRUDENTIA. Incertum est igitur utrumne illa, quæ homini tribuuntur, communia sint cum aliis viventibus: religionis certe sunt expertia. Equidem sic arbitror, universis animalibus esse datam RATIONEM, sed mutis tantummodo ad vitam tuendam, homini autem ad propagandam. Et in homine ipsa ratio perfecta est, sapientia nominatur, quæ in hoc eximium facit hominem, quod soli datum est intelligere divina. Nam ad hæc intelligenda ratio generica, intellectus, calculus abstractus necessarius est; quibus bruta destitui omnibus esse debet perspicuum.*

(b) *Vide l'Homme Machine par M. l'Ametrie.*

378 ELEMENT. METAPH.
Nos, quidquid rerum humanarum inscii, suarumque
tantum hypotheseon clamitant, philosophiæ & religio-
ni litasse nobis persuasimus. Interim si quid est, quod
viros doctos offendat, omnia emendare parati sumus,
modo humanitas και κατὰ λόγον admoneant.

FINIS TOMI TERTII.

I N D E X

C A P I T U M

C A P. I.

De natura mentis humane. pag. 71

C A P. II.

De unione mentis & corporis. 160

C A P. III.

De idearum natura & origine. 194

C A P. IV.

De humana mentis libertate, ejusque extensione. 224

C A P. V.

De animi propensionibus, deque irritationibus nature
humane. 254

C A P. VI.

De habitibus, ubi de memoria. 264

C A P. VII.

De causis physicis voluptatis, & doloris, tum de
affectibus. 270

C A P. VIII.

De naturali hominis beatitudine, tum de vitio. 300

MICHOELI WAND

FONDO BIBLIOTECA PUBLICA
DEL ESTADO DE NUEVO LEON

UNIVERSIDAD AUTONOMA DE NUEVO LEON
CAPILLA ALFONSINA BIBLIOTECA UNIVERSITARIA

6-29-83 MICROFILMADO R-75

